

# **WYMAGANIA EDUKACYJNE Z GEOGRAFII W KLASACH 5, 6, 7, 8**

**Przedmiotowy System Oceniania z Geografii w Publicznej Szkole Podstawowej Nr 21 im. ks. Jana Twardowskiego w Radomiu**

## **1. Założenia do przedmiotowego oceniania:**

### **Użyteczność**

Ocenianie powinno być nakierowane na te wiadomości i umiejętności, których opanowanie przez ucznia pozwala osiągnąć założone cele nauczania.

### **Wspomaganie procesu uczenia się i nauczania**

Ocenianie powinno motywować ucznia oraz skłaniać zarówno ucznia, jak i nauczyciela do wyciągania wniosków z dotychczasowej współpracy.

### **Wielowątkowość**

Proces oceniania powinien stwarzać sytuacje, w których każdy uczeń będzie miał możliwość zademonstrowania swojej wiedzy, kreatywności i oryginalności.

### **Otwartość**

Kryteria oceniania powinny być zrozumiałe i jawne, a wyniki – dostępne dla wszystkich zainteresowanych. Proces oceniania powinien być otwarty na analizę i weryfikację.

### **Pewność wnioskowania**

Materiał zgromadzony w procesie oceniania powinien gwarantować pewność umiejętności ucznia.

### **Spójność wewnętrzna**

Każdy składnik zasad oceniania powinien być zgodny ze standardami nauczania, standardami oceniania oraz z programem rozwoju szkoły.

## **2. Cele oceniania:**

- Informowanie ucznia o poziomie osiągnięć edukacyjnych,
- Pomoc w samodzielnym planowaniu swojego rozwoju,
- Motywowanie do dalszej pracy,
- Dostarczanie rodzicom i nauczycielom informacji o postępach, trudnościach i specjalnych uzdolnieniach ucznia,
- Umożliwienie nauczycielom doskonalenia organizacji i metod pracy dydaktyczno-wychowawczej.

### **3. Dokonywanie pomiaru osiągnięć uczniów za pomocą następujących narzędzi**

#### **Prace klasowe**

Prace klasowe obowiązkowe, zapowiedziane z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem i omówiony jest zakres oraz kryteria wymagań. Każdą pracę klasową można poprawić w ciągu dwóch tygodni od ogłoszenia wyników. Uczeń po dłuższej niż jeden tydzień nieobecności w szkole może nie być oceniany, jeżeli nieobecność związana była z chorobą lub innymi sytuacjami losowymi, które go usprawiedliwiają. Jeśli uczeń opuścił sprawdzian z przyczyn losowych, powinien napisać go w terminie uzgodnionym z nauczycielem. Uczeń, który otrzymał ocenę niedostateczną za ściąganie podczas pisania pracy nie ma prawa jej poprawy.

#### **Sprawdziany**

Sprawdziany (do 30 min.) są zapowiedziane, obejmujące zakres pięciu ostatnio zrealizowanych tematów.

#### **Sprawdziany krótkie**

Sprawdziany krótkie (kartkówki) - (do 15 min.) – niezapowiedziane, obejmujące zakres trzech ostatnio zrealizowanych tematów, nie są poprawiane.

#### **Skale procentowe w ocenianiu:**

100% - 97% - celujący (6)  
 96% - 85% - bardzo dobry (5)  
 84% - 75 % - dobry (4)  
 74% - 51% - dostateczny (3)  
 50% - 30% - dopuszczający (2)  
 29% - 0% - niedostateczny (1)

Nauczyciel przekazuje uczniom wyniki prac klasowych w ciągu 14 dni (nie licząc przerw świątecznych i zwolnień lekarskich nauczyciela) z pozostałych prac pisemnych – w ciągu 7 dni. Prace pisemne po zapoznaniu z ich wynikami uczniów są przechowywane przez nauczyciela do końca roku szkolnego. Rodzic ma prawo do wglądu prac ucznia na terenie szkoły.

### **Wypowiedzi ustne**

Obejmujące materiał aktualnie realizowanego działu ( 3 tematów);

### **Aktywność indywidualna i grupowa praca na lekcji :**

Ocena lub oceniana poprzez „+” lub „-”. Każde 5 „+” daje ocenę bdb. (5). Każde 2 „-” daje ocenę ndst.

### **Zadania i prace dodatkowe wykonywane w domu**

Prace długoterminowe, referaty, projekty (prowadzenie obserwacji, doświadczeń i ich rejestracji), wykonywanie dodatkowych zadań wykraczających poza program nauczania, prezentacji, aktywny udział w akademiach i akcjach, przygotowanie pomocy naukowych, gazetek ściennych, plansz. Ocena lub oceniana poprzez „+” lub „-”. Każde 10 „+” (w zeszycie ćw.) daje ocenę bdb. (5).

### **Inne wynikające z pracy ucznia**

Udział i odnoszone sukcesy w konkursach szkolnych i pozaszkolnych, praca na zajęciach dodatkowych (koła zainteresowań);

### **4. Oceny okresowe, końcowo-roczne i końcowe**

Przy wystawianiu ocen nauczyciel uwzględnia rozwój umysłowy ucznia, oceny cząstkowe, postępy w realizacji celów oraz jego możliwości intelektualne, zaangażowanie i wkład pracy. Bierze pod uwagę zalecenia Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej oraz możliwości ucznia wynikające z jego zdrowia (długotrwała choroba) i sytuacji rodzinnej.

### **5. Prawa ucznia**

#### **Uczeń ma prawo do:**

- Poprawy oceny niedostatecznej z pracy klasowej (2 tygodnie od zapoznania się z oceną);
- Zgłoszenia nieprzygotowania - Uczeń ma prawo do jednego (dwóch w klasie 7) nieprzygotowania w okresie.

W szczególnych przypadkach np. długotrwała choroba na piśmie wniosek rodziców lub opiekunów (adnotacja w zeszycie ucznia).

## 6. Prowadzenie zeszytu i zeszytu ćwiczeń

Uczeń ma obowiązek prowadzenia zeszytu przedmiotowego w którym powinny znajdować się zapisy tematów, notatki, zapisy poleceń ustnych i pisemnych prac domowych. Zeszyt powinien być prowadzony systematycznie; uczeń w przypadku nieobecności powinien zeszyt uzupełnić

### Wymagania edukacyjne z geografii dla klasy 5

oparte na *Programie nauczania geografii w szkole podstawowej – Planeta Nowa* autorstwa Ewy Marii Tuz i Barbary Dziedzic

| Wymagania na poszczególne oceny                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                           |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| konieczne<br>(ocena dopuszczająca)                                                                                                                                                                                                                                        | podstawowe<br>(ocena dostateczna)                                                                                                                                                                                                                                                  | rozszerzające<br>(ocena dobra)                                                                                                                                                                                                               | dopełniające<br>(ocena bardzo dobra)                                                                                                                                                                                                                                            | wykraczające<br>(ocena celująca)                                                                                                                                                                          |
| <b>1. Mapa Polski</b>                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                           |
| Uczeń: <ul style="list-style-type: none"><li>• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mapa, skala, legendamapy</i></li><li>• wymienia elementy mapy</li><li>• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wysokość bezwzględna, wysokość względna</i></li><li>• odczytuje wysokość</li></ul> | Uczeń: <ul style="list-style-type: none"><li>• odczytuje za pomocą legendy znaki kartograficzne na mapie</li><li>• stosuje legendę mapy do odczytania informacji</li><li>• odczytuje skalę mapy</li><li>• rozróżnia rodzaje skali</li><li>• oblicza wysokość względną na</li></ul> | Uczeń: <ul style="list-style-type: none"><li>• rozróżnia na mapieznaki punktowe, liniowe i powierzchniowe</li><li>• rysuje podziałkę liniową</li><li>• wyjaśnia, dlaczego każda mapa ma skalę</li><li>• oblicza odległość na mapie</li></ul> | Uczeń: <ul style="list-style-type: none"><li>• dobiera odpowiednią mapę w celu uzyskania określonych informacji geograficznych</li><li>• przekształca skalę liczbową na mianowaną i podziałkę liniową</li><li>• oblicza odległość w terenie za pomocą skali liczbowej</li></ul> | Uczeń: <ul style="list-style-type: none"><li>• posługuje się planem miasta w terenie</li><li>• podaje przykłady wykorzystania mapo różnejtreści</li><li>• analizuje treść map przedstawiających</li></ul> |

|                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| bezwzględną obiektów na mapiepoziomicowej <ul style="list-style-type: none"> <li>• podaje nazwy barw stosowanych na mapach hipsometrycznych</li> <li>• wymienia różne rodzaje map</li> <li>• odczytuje informacje z planu miasta</li> </ul> | podstawie wysokości bezwzględnej odczytanej z mapy <ul style="list-style-type: none"> <li>• odczytuje informacje z mapy poziomicowej i mapy hipsometrycznej</li> <li>• wyszukuje w atlasie przykłady map: ogólnogeograficznej, krajobrazowej, turystycznej i planu miasta</li> </ul> | wzdłuż linii prostej za pomocą skali liczbowej <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia, jak powstaje mapa poziomicowa</li> <li>• wyjaśnia różnicę między obszarem nizinnym, wyżynnym a obszarem górskim</li> <li>• wyjaśnia różnicę między mapą ogólnogeograficzną a mapą krajobrazową</li> <li>• przedstawia sposoby orientowania mapy w terenie</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• oblicza odległość w terenie za pomocą podziałki liniowej</li> <li>• oblicza długość trasy złożonej z odcinków za pomocą skali liczbowej</li> <li>• rozpoznaje przedstawione na mapach poziomicowych formy terenu</li> <li>• rozpoznaje formy ukształtowania powierzchni na mapie hipsometrycznej</li> <li>• omawia zastosowanie map cyfrowych</li> <li>• podaje różnice między mapą turystyczną a planem miasta</li> </ul> | ukształtowanie powierzchni Polski <ul style="list-style-type: none"> <li>• czyta treść mapy lub planu najbliższego otoczenia szkoły, odnosząc je do obserwowanych w terenie elementów środowiska geograficznego</li> <li>• projektuje i opisuje trasę wycieczki na podstawie mapyturystycznej lub planu miasta</li> </ul> |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

## 2. Krajobrazy Polski

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> <li>•wyjaśnia znaczenie terminu <i>krajobraz</i></li> <li>•wymienia składniki krajobrazu</li> <li>•wymienia elementy krajobrazu najbliższej okolicy</li> <li>•wymienia pasy rzeźby terenu Polski</li> <li>•wskazuje na mapie Wybrzeże Słowińskie</li> <li>•wymienia elementy krajobrazu nadmorskiego</li> <li>•wymienia główne miasta leżące na Wybrzeżu Słowińskim</li> <li>•wymienia po jednym</li> </ul> | Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> <li>•podaje różnicę między krajobrazem naturalnym a krajobrazemkulturowym</li> <li>•określa położenie najbliższej okolicy na mapie Polski</li> <li>•przedstawia główne cechy krajobrazu nadmorskiego na podstawie ilustracji</li> <li>•omawia cechy krajobrazu Pojezierza Mazurskiego</li> <li>•wymienia atrakcje turystycznePojezierza Mazurskiego</li> <li>•przedstawia cechy krajobrazu</li> </ul> | Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> <li>•charakteryzuje pasyrzeźby terenu w Polsce</li> <li>•opisuje krajobraz najbliższej okolicyw odniesieniu do pasów rzeźby terenu</li> <li>•opisuje wpływ wody i wiatru na nadmorski krajobraz</li> <li>•przedstawia sposoby gospodarowania w krajobrazie nadmorskim</li> <li>•opisuje zajęcia mieszkańców regionu nadmorskiego</li> <li>•przedstawia wpływ łądogrodu na krajobraz pojezierzy</li> </ul> | Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> <li>• dokonuje oceny krajobrazu najbliższego otoczenia szkoły pod względem jego piękna oraz ład i estetyki zagospodarowania</li> <li>•porównuje na podstawie mapy Polski i ilustracji rzeźbę terenu w poszczególnych pasach</li> <li>•wyjaśnia na podstawie ilustracji, jak powstaje jezioro przybrzeżne</li> <li>•wymienia obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Wybrzeża Słowińskiegooraz</li> </ul> | Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> <li>• proponuje zmiany w zagospodarowaniu terenu najbliższej okolicy</li> <li>• prezentuje projekt planu zagospodarowania terenu wokół szkoły</li> <li>• przygotowuje prezentację multimedialną na temat Wybrzeża Słowińskiego z uwzględnieniem elementów krajobrazu naturalnego i kulturowego</li> <li>• przedstawia zróżnicowanie krajobrazu krain geograficznych w pasie</li> </ul> |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>przykładzie rośliny i zwierzęcia charakterystycznych dla Wybrzeża Słowińskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>•wskazuje na mapie Pojezierze Mazurskie</li> <li>•odczytuje z mapy nazwy największych jezior na Pojezierzu Mazurskim</li> <li>•wskazuje na mapie pas Nizin Środkowopolskich oraz Nizinę Mazowiecką</li> <li>•wskazuje na mapie największe rzeki przecinające Nizinę Mazowiecką</li> <li>•wskazuje na mapie największe miasta Niziny Mazowieckiej</li> <li>• podaje nazwę parku narodowego leżącego w pobliżu Warszawy</li> <li>•określa położenie Warszawy na mapie Polski</li> <li>•wymienia najważniejsze obiekty turystyczne Warszawy</li> <li>•wskazuje na mapie pas Wyżyn Polskich i Wyżynę Śląską</li> <li>•wskazuje na mapie największe miasta na Wyżynie Śląskiej</li> <li>•wskazuje na mapie Polski Wyżynę Lubelską</li> <li>•wymienia gleby i główne uprawy Wyżyny Lubelskiej</li> <li>•określa na podstawie mapy</li> </ul> | <p>Niziny Mazowieckiej</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>•wymienia atrakcje turystyczne Niziny Mazowieckiej</li> <li>•opisuje cechy krajobrazu wielkomięjskiego</li> <li>•wymienia główne cechy krajobrazu miejsko-przemysłowego Wyżyny Śląskiej</li> <li>•przedstawia cechy krajobrazu rolniczego Wyżyny Lubelskiej</li> <li>•omawia cechy krajobrazu Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej na podstawie ilustracji</li> <li>•wymienia dwa przykłady roślin charakterystycznych dla Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej</li> <li>• wskazuje na mapie najwyższe szczyty Tatr</li> <li>•wymienia cechy krajobrazu wysokogórskiego</li> <li>•omawia cechy pogody w górach</li> <li>•wymienia atrakcje turystyczne Tatr</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>•omawia cechy krajobrazu przekształconego przez człowieka na Nizinie Mazowieckiej</li> <li>•przedstawia najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego w stolicy</li> <li>•omawia znaczenie węgla kamiennego na Wyżynie Śląskiej</li> <li>•charakteryzuje życie i zwyczaje mieszkańców Wyżyny Śląskiej</li> <li>•omawia na podstawie ilustracji powstawanie wąwozów lessowych</li> <li>•charakteryzuje czynniki wpływające na krajobraz rolniczy Wyżyny Lubelskiej</li> <li>•charakteryzuje na podstawie ilustracji rzeźbę krasową i formy krasowe Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej</li> <li>•opisuje na podstawie ilustracji piętra roślinności w Tatrach</li> <li>•opisuje zajęcia i zwyczaje mieszkańców Podhala</li> </ul> | <p>wskazuje je na mapie</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>•wyjaśnia znaczenie turystyki na Wybrzeżu Słowińskim</li> <li>•charakteryzuje najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego na Nizinie Mazowieckiej</li> <li>•opisuje zabudowę i sieć komunikacyjną Warszawy</li> <li>•omawia atrakcje turystyczne na Szlaku Zabytków Techniki</li> <li>• opisuje za pomocą przykładów rolnictwo na Wyżynie Lubelskiej</li> <li>•opisuje najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego Wyżyny Lubelskiej</li> <li>•charakteryzuje na podstawie mapy atrakcje turystyczne Szlaku Orlich Gniazd</li> <li>•przedstawia argumenty potwierdzające różnicę w krajobrazie Tatr Wysokich i Tatr Zachodnich</li> <li>•opisuje dziedzictwo przyrodnicze Tatr</li> </ul> | <p>pojezierzy na podstawie mapy</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• analizuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji oraz map tematycznych warunki rozwoju rolnictwa na Nizinie Mazowieckiej</li> <li>• planuje na podstawie planu miasta wycieczkę po Warszawie</li> <li>• przedstawia pozytywne i negatywne zmiany w krajobrazie Wyżyny Śląskiej wynikające z działalności człowieka</li> <li>• analizuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji oraz map tematycznych warunki sprzyjające rozwojowi rolnictwa na Wyżynie Lubelskiej</li> <li>• przedstawia historię zamków znajdujących się na Szlaku Orlich Gniazd</li> <li>• wyjaśnia negatywny wpływ turystyki na środowisko Tatr</li> </ul> |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                            |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>Polski położenie Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>•podaje nazwę parkunarodowego leżącego na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej</li> <li>•podaje nazwyzwierząt żyjących w jaskiniach na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej</li> <li>•określa na podstawie mapy położenie Tatr</li> <li>•wskazuje na mapie Tatry Wysokie i Tatry Zachodnie</li> </ul> |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                            |
| <b>3. Łądy i oceany</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                            |
| <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>•wskazuje na globusie i mapie świata bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe</li> <li>•wymienia nazwy kontynentów i oceanów oraz wskazuje ich położenie na globusie i mapie</li> <li>•wymienia największych podróżników biorących udział w odkryciach geograficznych</li> </ul>                    | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>•wyjaśnia, co to sąsiatka geograficzna i siatka kartograficzna</li> <li>•wskazuje główne kierunki geograficzne na globusie</li> <li>•porównuje powierzchnię kontynentów i oceanów na podstawie diagramów</li> <li>•wskazuje akweny morskie na trasach pierwszych wypraw geograficznych</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>•podaje przyczyny odkryć geograficznych</li> <li>•wskazuje na mapie wielkie formy ukształtowania powierzchni Ziemi i akweny morskie na trasie wyprawy geograficznej Marca Polo</li> <li>•opisuje na podstawie mapy szlaki wypraw Ferdynanda Magellana i Krzysztofa Kolumba</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• określa na globusie i mapie położenie punktów, kontynentów i oceanów na kuli ziemskiej</li> <li>• opisuje podróże odkrywcze w okresie od XVII w. do XX w.</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• oblicza różnicę wysokości między najwyższym szczytem na Ziemi a największą głębokością w oceanach</li> <li>• przedstawia znaczenie odkryć geograficznych</li> </ul> |
| <b>4. Krajobrazy świata</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                            |
| <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>•wyjaśnia znaczenie terminu <i>pogoda</i></li> <li>•wymienia składniki pogody</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                   | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia różnicę między pogodą a klimatem</li> <li>•odczytuje z</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                      | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wskazuje na mapie klimatycznej obszary o najwyższej oraz</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                 | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>•oblicza średnią roczną temperaturę powietrza</li> <li>•oblicza różnicę między średnią</li> </ul>                                                                      | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>•przedstawia zróżnicowanie temperatury powietrza i opadów atmosferycznych na</li> </ul>                                                                               |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>•wyjaśnia znaczenie terminu <i>klimat</i></li> <li>•wymienia na podstawie mapy tematycznej strefy klimatyczne Ziemi</li> <li>•wymienia na podstawie ilustracji strefy krajobrazowe Ziemi</li> <li>•wskazuje na mapie strefy wilgotnych lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych strefy umiarkowanej</li> <li>•podaje nazwy warstw wilgotnego lasu równikowego i wskazuje te warstwy na ilustracji</li> <li>•rozpoznaje rośliny i zwierzęta typowe dla lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych</li> <li>•wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sawanna, step</i></li> <li>•wskazuje na mapie strefy sawann i stepów</li> <li>•wymienia gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla sawann i stepów</li> <li>•wyjaśnia znaczenie terminu <i>pustynia</i></li> <li>•wskazuje na mapie obszary występowania pustyni gorących</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>klimatogramutemperaturę powietrza i wielkość opadów atmosferycznych w danym miesiącu</li> <li>•wymienia typy klimatów w strefie umiarkowanej</li> <li>•omawia na podstawie mapy stref klimatycznych i klimatogramów klimat strefy wilgotnych lasów równikowych oraz klimat strefy lasów liściastych i mieszanych</li> <li>•omawia na podstawie ilustracji warstwową budowę lasów strefy umiarkowanej</li> <li>•wyjaśnia znaczenie terminów: <i>preria, pampa</i></li> <li>•omawia charakterystyczne cechy klimatu stref sawann i stepów</li> <li>•opisuje na podstawie ilustracji świat roślin i zwierząt pustyni gorących i pustyni lodowych</li> <li>•wymienia cechy charakterystyczne klimatu śródziemnomorskiego</li> <li>•wymienia obiekty turystyczne w basenie Morza Śródziemnego</li> <li>•wymienia charakterystyczne cechy klimatu stref tajgi i tundry</li> <li>•wskazuje na mapie położenie najwyższych łańcuchów</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>najniższej średniej rocznej temperaturze powietrza</li> <li>• wskazuje na mapie klimatycznej obszary o największej i najmniejszej rocznej sumie opadów</li> <li>• porównuje temperaturę powietrza i opady atmosferyczne w klimacie morskim i kontynentalnym</li> <li>• wymienia kryteria wydzielania stref krajobrazowych</li> <li>• przedstawia na podstawie ilustracji układ stref krajobrazowych na półkuli północnej</li> <li>• charakteryzuje warstwy wilgotnego lasu równikowego</li> <li>• charakteryzuje na podstawie ilustracji krajobrazy sawann i stepów</li> <li>• omawia klimat stref pustyni gorących i pustyni lodowych</li> <li>• omawia rzeźbę terenu pustyni gorących</li> <li>• omawia cechykrajobrazu śródziemnomorskiego</li> <li>• charakteryzuje cechy krajobrazu tajgi i tundry</li> <li>• charakteryzuje na podstawie</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>temperatura powietrza w najcieplejszym miesiącu i najzimniejszym miesiącu roku</li> <li>•oblicza roczną sumę opadów</li> <li>•prezentuje przykłady budownictwa, sposoby gospodarowania i zajęcia mieszkańców stref wilgotnych lasów równikowych orazlasów liściastych i mieszanych</li> <li>•porównuje cechy krajobrazu sawann i stepów</li> <li>•omawia przykłady budownictwa i sposoby gospodarowania w strefach pustyni gorących i pustyni lodowych</li> <li>•prezentuje przykłady budownictwa i sposoby gospodarowania w strefie śródziemnomorskiej</li> <li>•porównujebudownictwo i życie mieszkańców stref tajgi i tundry</li> <li>•analizuje zmienność warunków klimatycznych w Himalajach i jej wpływ na życie ludności</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>Ziemi na podstawie map tematycznych</li> <li>•omawia wpływ człowieka na krajobrazy Ziemi</li> <li>•porównuje wilgotne lasy równikowe z lasami liściastymi i mieszanymi strefy umiarkowanej pod względem klimatu, roślinności i świata zwierząt</li> <li>•analizujestrefy sawann i stepów pod względem położenia, warunkówklimatycznychi głównych cech krajobrazu</li> <li>•przedstawia podobieństwa i różnice między krajobrazampustyni gorących i pustyni lodowych</li> <li>•opisuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji zróżnicowanie przyrodnicze i kulturowe strefy śródziemnomorskiej</li> <li>•porównuje rozmieszczenie stref krajobrazowych na Ziemi i pięter roślinności w górach</li> </ul> |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                    |                                                |  |  |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------|--|--|
| <p>i pustyni lodowych</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• rozpoznaje rośliny i zwierzęta charakterystyczne dla pustyni gorących i pustyni lodowych</li> <li>• wskazuje na mapie położenie strefy krajobrazów śródziemnomorskich</li> <li>• wymienia na podstawie mapy państwa leżące nad Morzem Śródziemnym</li> <li>• rozpoznaje rośliny i zwierzęta charakterystyczne dla strefy śródziemnomorskiej</li> <li>• wymienia gatunki upraw charakterystycznych dla strefy śródziemnomorskiej</li> <li>• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>tajga, tundra, wieloletnia zmarzlina</i></li> <li>• wskazuje na mapie położenie stref tajgi i tundry</li> <li>• rozpoznaje gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla tajgi i tundry</li> <li>• wskazuje na mapie Himalaje</li> <li>• wymienia charakterystyczne dla Himalajów gatunki roślin i zwierząt</li> </ul> | <p>górskich innych niż Himalaje</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• charakteryzuje krajobraz wysokogórski w Himalajach</li> <li>• opisuje świat roślin i zwierząt w Himalajach</li> </ul> | <p>ilustracji piętra roślinne w Himalajach</p> |  |  |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------|--|--|

| Wymagania na poszczególne oceny                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| konieczne<br>(ocena dopuszczająca)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | podstawowe<br>(ocena dostateczna)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | rozszerzające<br>(ocena dobra)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | dopełniające<br>(ocena bardzo dobra)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | wykraczające<br>(ocena celująca)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| 2                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | 3                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | 4                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | 5                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | 6                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| <b>1. Współrzędne geograficzne</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>wskazuje na mapie lub na globusie równik, południki 0° i 180° oraz półkule: południową, północną, wschodnią i zachodnią</li> <li>podaje symbole oznaczające kierunki geograficzne</li> <li>wyjaśnia, do czego służą współrzędne geograficzne</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                   | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia cechy południków i równoleżników</li> <li>podaje wartości południków i równoleżników w miarach kątowych</li> <li>wyjaśnia znaczenie terminów: <i>długość geograficzna, szerokość geograficzna</i></li> <li>wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rozciągłość południkowa, rozciągłość równoleżnikowa</i></li> </ul>                                                                                                      | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>odczytuje szerokość geograficzną i długość geograficzną wybranych punktów na globusie i mapie</li> <li>odszukuje obiekty na mapie na podstawie podanych współrzędnych geograficznych</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>określa położenie matematycznie geograficzne punktów i obszarów na mapie świata i mapie Europy</li> <li>wyznacza współrzędne geograficzne na podstawie mapy drogowej</li> <li>oblicza rozciągłość południkową i rozciągłość równoleżnikową wybranych obszarów na Ziemi</li> <li>wyznacza współrzędne geograficzne punktu, w którym się znajduje, za pomocą aplikacji obsługującej mapy w smartfonie lub komputerze</li> </ul>                                                                             | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>wyznacza w terenie współrzędne geograficzne dowolnych punktów za pomocą mapy i odbiornika GPS</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| <b>2. Ruchy Ziemi</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia rodzaje ciał niebieskich znajdujących się w Układzie Słonecznym</li> <li>wymienia planety Układu Słonecznego w kolejności od znajdującej się najbliżej Słońca do tej, która jest położona najdalej</li> <li>wyjaśnia, na czym polega ruch obrotowy Ziemi</li> <li>wyjaśnia znaczenie terminu <i>górowanie Słońca</i></li> <li>określa czas trwania ruchu obrotowego</li> <li>demonstruje ruch obrotowy Ziemi przy użyciu modeli</li> <li>wyjaśnia, na czym polega ruch obiegowy Ziemi</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia znaczenie terminów: <i>gwiazda, planeta, planetoida, meteor, meteoryt, kometa</i></li> <li>podaje różnicę między gwiazdą a planetą</li> <li>wymienia cechy ruchu obrotowego Ziemi</li> <li>omawia występowanie dnia i nocy jako głównego następstwa ruchu obrotowego</li> <li>podaje cechy ruchu obiegowego Ziemi</li> <li>wymienia strefy oświetlenia Ziemi wskazuje ich granice na mapie lub globusie</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>rozpoznaje rodzaje ciał niebieskich przedstawionych na ilustracji</li> <li>opisuje dzienną wędrówkę Słońca po niebie, posługując się ilustracją lub planszą</li> <li>omawia wędrówkę Słońca po niebie w różnych porach roku na podstawie ilustracji</li> <li>omawia przebieg linii zmiany daty</li> <li>przedstawia zmiany w oświetleniu Ziemi w pierwszych dniach astronomicznych pór roku na podstawie ilustracji</li> <li>wymienia następstwa ruchu obiegowego Ziemi</li> <li>wyjaśnia, na jakiej podstawie wyróżnia się strefy oświetlenia</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>opisuje budowę Układu Słonecznego</li> <li>wyjaśnia zależność między kątem padania promieni słonecznych a długością cienia gnomonu lub drzewa na podstawie ilustracji</li> <li>określa różnicę między czasem strefowym a czasem słonecznym na kuli ziemskiej</li> <li>wyjaśnia przyczyny występowania dnia polarnego i nocy polarnej</li> <li>charakteryzuje strefy oświetlenia Ziemi z uwzględnieniem kąta padania promieni słonecznych, czasu trwania dnia i nocy oraz występowania pór roku</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia związek między ruchem obrotowym Ziemi a takimi zjawiskami jak pozorna wędrówka Słońca po niebie, górowanie Słońca, występowanie dnia i nocy, dobowy rytm życia człowieka i przyrody, występowanie stref czasowych</li> <li>określa czas strefowy na podstawie mapy stref czasowych</li> <li>wykazuje związek między położeniem geograficznym obszaru a wysokością górowania Słońca</li> <li>wykazuje związek między ruchem obiegowym Ziemi a strefami jej oświetlenia oraz strefowym zróżnicowaniem</li> </ul> |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>demonstruje ruch obiegowy Ziemi przy użyciu modeli</li> <li>wymienia daty rozpoczęcia astronomicznych pór roku</li> <li>wskazuje na globusie i mapie strefy oświetlenia Ziemi</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Ziemi                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | klimatowi krajobrazów na Ziemi                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| <b>3. Środowisko przyrodnicze i ludność Europy</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>określa położenie Europy na mapie świata</li> <li>wymienia nazwy większych mórz, zatok, cieśnin i wysp Europy i wskazuje je na mapie</li> <li>wskazuje przebieg umownej granicy między Europą a Azją</li> <li>wymienia elementy krajobrazu Islandii na podstawie fotografii</li> <li>wymienia strefy klimatyczne w Europie na podstawie mapy klimatycznej</li> <li>wskazuje na mapie obszary w Europie o cechach klimatu morskiego i kontynentalnego</li> <li>podaje liczbę państw Europy</li> <li>wskazuje na mapie polityczne największe i najmniejsze państwa Europy</li> <li>wymienia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności Europy</li> <li>wyjaśnia znaczenie terminu <i>gęstość zaludnienia</i></li> <li>wskazuje na mapie rozmieszczenia ludności obszary o dużej i małej gęstości zaludnienia</li> <li>wymienia starzejące się kraje Europy</li> <li>wymienia grupy ludów zamieszkujących Europę na podstawie mapy tematycznej</li> <li>wymienia główne języki i religie występujące w Europie</li> <li>wskazuje Paryż i Londyn na mapie</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>omawia przebieg umownej granicy między Europą a Azją</li> <li>wymienia czynniki decydujące o długości linii brzegowej Europy</li> <li>wymienia największe kraje geograficzne Europy i wskazuje je na mapie</li> <li>opisuje położenie geograficzne Islandii na podstawie mapy ogólnogeograficznej</li> <li>wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wulkan, magma, erupcja, lava, bazalt</i></li> <li>przedstawia kryterium wyróżniania stref klimatycznych</li> <li>omawia cechy wybranych typów i odmian klimatu Europy na podstawie klimatogramów</li> <li>wymienia i wskazuje na mapie politycznej Europy państwa powstałe na przełomie lat 80. i 90. XX w.</li> <li>omawia rozmieszczenie ludności Europy na podstawie mapy rozmieszczenia ludności</li> <li>przedstawia liczbę ludności Europy na tle liczby ludności pozostałych kontynentów na podstawie wykresów</li> <li>charakteryzuje zróżnicowanie językowe ludności Europy na podstawie mapy tematycznej</li> <li>wymienia przyczyny migracji Ludności</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>opisuje ukształtowanie powierzchni Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej</li> <li>opisuje położenie Islandii względem płyt litosfery na podstawie mapy geologicznej</li> <li>wymienia przykłady obszarów występowania trzęsień ziemi i wybuchów wulkanów na świecie na podstawie mapy geologicznej i mapy ogólnogeograficznej</li> <li>omawia czynniki wpływające na zróżnicowanie klimatyczne Europy na podstawie map klimatycznych</li> <li>podaje różnice między strefami klimatycznymi, które znajdują się w Europie</li> <li>charakteryzuje zmiany liczby ludności Europy</li> <li>analizuje strukturę wieku i płci ludności na podstawie piramid wieku i płci ludności wybranych krajów Europy</li> <li>przedstawia przyczyny zróżnicowania narodowościowego i językowego ludności w Europie</li> <li>omawia zróżnicowanie kulturowe i religijne w Europie</li> <li>przedstawia zalety i wady życia w wielkim mieście</li> <li>omawia położenie i układ przestrzenny Londynu i Paryża</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>porównuje ukształtowanie powierzchni wschodniej i zachodniej oraz północnej i południowej części Europy</li> <li>wyjaśnia przyczyny występowania gejzerów na Islandii</li> <li>omawia strefy klimatyczne w Europie i charakterystyczną dla nich roślinność na podstawie klimatogramów i fotografii</li> <li>omawia wpływ prądów morskich na temperaturę powietrza w Europie</li> <li>omawia wpływ ukształtowania powierzchni na klimat Europy</li> <li>porównuje piramidy wieku i płci społeczeństw: młodego i starzejącego się</li> <li>przedstawia skutki zróżnicowania kulturowego ludności Europy</li> <li>przedstawia korzyści i zagrożenia związane z migracjami ludności</li> <li>porównuje Paryż i Londyn pod względem ich znaczenia na świecie</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia wpływ działalności lądolodu na ukształtowanie północnej części Europy na podstawie mapy i dodatkowych źródeł informacji</li> <li>wyjaśnia wpływ położenia na granicy płyt litosfery na występowanie wulkanów i trzęsień ziemi na Islandii</li> <li>wyjaśnia, dlaczego w Europie na tej samej szerokości geograficznej występują różne typy i odmiany klimatu</li> <li>podaje zależności między strefami oświetlenia Ziemi a strefami klimatycznymi na podstawie ilustracji oraz map klimatycznych</li> <li>przedstawia rolę Unii Europejskiej w przemianach społecznych i gospodarczych Europy</li> <li>analizuje przyczyny i skutki starzenia się społeczeństw Europy</li> <li>opisuje działania, które można podjąć, aby zmniejszyć tempo starzenia się społeczeństwa Europy</li> <li>omawia przyczyny nielegalnej imigracji do Europy</li> <li>ocenia skutki migracji ludności między państwami Europy oraz imigracji ludności z innych kontynentów</li> <li>ocenia rolę i funkcje</li> </ul> |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Europy                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia kraje imigracyjne i kraje emigracyjne w Europie</li> <li>wymienia cechy krajobrazu wielkomiejskiego</li> <li>wymienia i wskazuje na mapie największe miasta Europy i świata</li> <li>porównuje miasta Europy z miastami świata na podstawie wykresów</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | podstawie map                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Paryż i Londyn jako wielkich metropolii                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| <b>4. Gospodarka Europy</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia zadania i funkcje rolnictwa</li> <li>wyjaśnia znaczenie terminu <i>plony</i></li> <li>wymienia główne cechy środowiska przyrodniczego Danii i Węgier na podstawie mapy ogólnogeograficznej Europy</li> <li>wymienia rośliny uprawnej zwierzęta hodowlane o największym znaczeniu dla rolnictwa Danii i Węgier</li> <li>wymienia zadania i funkcje przemysłu</li> <li>wymienia znane i cenione na świecie francuskie wyroby przemysłowe</li> <li>podaje przykłady odnawialnych i nieodnawialnych źródeł energii na podstawie schematu</li> <li>rozpoznaje typy elektrowni na podstawie fotografii</li> <li>wymienia walory przyrodnicze Europy Południowej na podstawie mapy ogólnogeograficznej</li> <li>wymienia atrakcje turystyczne wybranych krajach Europy Południowej na podstawie mapy tematycznej i fotografii</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>przedstawia główne cechy środowiska przyrodniczego Danii i Węgier sprzyjające rozwojowi rolnictwa na podstawie map ogólnogeograficznych i tematycznych</li> <li>wymienia czynniki rozwoju przemysłu we Francji</li> <li>podaje przykłady działów nowoczesnego przemysłu we Francji</li> <li>wymienia czynniki wpływające na strukturę produkcji energii w Europie</li> <li>podaje główne zalety i wady różnych typów elektrowni</li> <li>omawia walory kulturowe Europy Południowej na podstawie fotografii</li> <li>wymienia elementy infrastruktury turystycznej na podstawie fotografii oraz tekstów źródłowych</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>omawia warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Europie</li> <li>omawia rozmieszczenie najważniejszych upraw hodowli w Danii i na Węgrzech na podstawie map rolnictwa tych krajów</li> <li>wyjaśnia, czym się charakteryzuje ówczesny przemysł we Francji</li> <li>omawia zmiany w wykorzystaniu źródeł energii w Europie w XX i XXI w. na podstawie wykresu</li> <li>omawia znaczenie turystyki w krajach Europy Południowej na podstawie wykresów dotyczących liczby turystów i wpływów z turystyki</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>porównuje wydajność rolnictwa Danii i Węgier na podstawie wykresów</li> <li>wyjaśnia znaczenie nowoczesnych usług we Francji na podstawie diagramów przedstawiających strukturę zatrudnienia według sektorów oraz strukturę wytwarzania PKB we Francji</li> <li>charakteryzuje usługi turystyczne i transportowe we Francji</li> <li>przedstawia zalety i wady elektrowni jądrowych</li> <li>omawia wpływ rozwoju turystyki na infrastrukturę turystyczną oraz strukturę zatrudnienia w krajach Europy Południowej</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia, dlaczego w Europie występują korzystne warunki przyrodnicze do rozwoju rolnictwa</li> <li>przedstawia pozytywne i negatywne skutki rozwoju nowoczesnego rolnictwa w Europie</li> <li>omawia rolę i znaczenie nowoczesnego przemysłu i usług we Francji</li> <li>analizuje wpływ warunków środowiska przyrodniczego w wybranych krajach Europy na wykorzystanie różnych źródeł energii</li> </ul> |
| <b>5. Sąsiedzi Polski</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia główne działy przetwórstwa przemysłowego w Niemczech na podstawie diagramu kołowego</li> <li>wskazuje na mapie Nadrenię Północną-Westfalię</li> <li>wymienia walory przyrodnicze i kulturowe Czech i Słowacji</li> <li>wymienia atrakcje turystyczne w Czechach i na Słowacji</li> <li>wymienia walory przyrodnicze Litwy i Białorusi</li> <li>przedstawia główne atrakcje turystyczne Litwy i Białorusi</li> <li>omawia położenie geograficzne Ukrainy na podstawie mapy ogólnogeograficznej</li> <li>wymienia surowce mineralne Ukrainy na podstawie mapy gospodarczej</li> <li>wskazuje na mapie największe krainy geograficzne Rosji</li> <li>wymienia surowce mineralne Rosji na podstawie mapy gospodarczej</li> <li>wymienia i lokalizuje na mapie Rosji główne obszary upraw</li> <li>wskazuje na mapie sąsiadów Polski</li> <li>wymienia przykłady współpracy Polski z sąsiednimi krajami</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>omawia znaczenie przemysłu w niemieckiej gospodarce</li> <li>wymienia znane i cenione na świecie niemieckie wyroby przemysłowe</li> <li>rozpoznaje obiekty z Listy światowego dziedzictwa UNESCO w Czechach i na Słowacji na ilustracjach</li> <li>przedstawia atrakcje turystyczne Litwy i Białorusi na podstawie mapy tematycznej i fotografii</li> <li>wymienia na podstawie mapy cechy środowiska przyrodniczego Ukrainy sprzyjające rozwojowi gospodarki</li> <li>wskazuje na mapie obszary, nad którymi Ukraina utraciła kontrolę</li> <li>wymienia główne gałęzie przemysłu Rosji na podstawie mapy gospodarczej</li> <li>wymienia najważniejsze rośliny uprawne w Rosji na podstawie mapy gospodarczej</li> <li>podaje nazwy euroregionów na podstawie mapy</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>omawia przyczyny zmian zapoczątkowanych w przemyśle w Niemczech w latach 60. XX w.</li> <li>analizuje strukturę zatrudnienia w przemyśle w Niemczech na podstawie diagramu kołowego</li> <li>charakteryzuje środowisko przyrodnicze Czech i Słowacji na podstawie mapy ogólnogeograficznej</li> <li>omawia znaczenie turystyki aktywnej na Słowacji</li> <li>omawia środowisko przyrodnicze Litwy i Białorusi na podstawie mapy ogólnogeograficznej</li> <li>podaje czynniki wpływające na atrakcyjność turystyczną Litwy i Białorusi</li> <li>podaje przyczyny zmniejszania się liczby ludności Ukrainy na podstawie wykresu i schematu</li> <li>omawia cechy środowiska przyrodniczego Rosji na podstawie mapy ogólnogeograficznej</li> <li>wyjaśnia, jakie czynniki wpływają na stan gospodarki Rosji</li> <li>omawia znaczenie usług w Rosji</li> <li>charakteryzuje relacje Polski z Rosją na podstawie dodatkowych źródeł</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>przedstawia główne kierunki zmian przemysłu w Nadrenii Północnej-Westfalii na podstawie mapy i fotografii</li> <li>charakteryzuje nowoczesne przetwórstwo przemysłowe w Nadrenii Północnej-Westfalii na podstawie mapy</li> <li>porównuje cechy środowiska przyrodniczego Czech i Słowacji</li> <li>opisuje przykłady atrakcji turystycznych i rekreacyjno-sportowych Czech i Słowacji na podstawie fotografii</li> <li>porównuje walory przyrodnicze Litwy i Białorusi na podstawie mapy ogólnogeograficznej i fotografii</li> <li>podaje przyczyny konfliktów na Ukrainie</li> <li>omawia czynniki lokalizacji głównych okręgów przemysłowych Rosji</li> <li>wyjaśnia znaczenie przemysłu w gospodarce Rosji</li> <li>opisuje stosunki Polski z sąsiadami na podstawie dodatkowych źródeł</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>omawia wpływ sektora kreatywnego na gospodarkę Nadrenii Północnej-Westfalii</li> <li>udowadnia, że Niemcy są światową potęgą gospodarczą na podstawie danych statystycznych oraz map gospodarczych</li> <li>udowadnia, że Czechy i Słowacja to kraje atrakcyjne pod względem turystycznym</li> <li>projektuje wycieczkę na Litwę i Białoruś, posługując się różnymi mapami</li> <li>analizuje konsekwencje gospodarcze konfliktów na Ukrainie</li> <li>charakteryzuje atrakcje turystyczne Ukrainy na podstawie dodatkowych źródeł oraz fotografii</li> <li>omawia wpływ konfliktu z Ukrainą na Rosję</li> <li>uzasadnia potrzebę utrzymywania dobrych relacji z sąsiadami Polski</li> <li>przygotowuje pracę (np. album, plakat, prezentację multimedialną) na temat inicjatyw zrealizowanych w najbliższym euroregionie na podstawie dodatkowych źródeł informacji</li> </ul> |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |

**Wymagania edukacyjne z geografii dla klasy 7 szkoły podstawowej,  
spójne z Programem nauczania geografii w szkole podstawowej – Planeta Nowa autorstwa Ewy Marii Tuz i Barbary Dziedzic**

| Wymagania na poszczególne oceny <sup>1</sup>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| konieczne<br>(ocena dopuszczająca)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | podstawowe<br>(ocena dostateczna)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | rozszerzające<br>(ocena dobra)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | dopełniające<br>(ocena bardzo dobra)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | wykraczające<br>(ocena celująca)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| <b>1. Środowisko przyrodnicze Polski</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• podaje cechy położenia Polski w Europie na podstawie mapy ogólnogeograficznej</li> <li>• podaje całkowitą powierzchnię Polski</li> </ul> <p>•wymienia kraje sąsiadujące z Polską i wskazuje je na mapie</p> <p>•wymienia najważniejsze wydarzenia z przeszłości geologicznej Polski</p> <p>•wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plejstocen, holocen</i></p> <p>•wyjaśnia znaczenie terminu <i>rzeźba polodowcowa(glacjalna)</i></p> <p>•wymienia formy terenu utworzone na obszarze Polski przez lądolód skandynawski</p> <p>•wymienia pasy rzeźby terenu Polski i wskazuje je na mapie</p> <p>*wymienia główne rodzaje skał</p> <p>•wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ciśnienie atmosferyczne, niż baryczny, wyż baryczny</i></p> <p>•wymienia cechy klimatu morskiego i klimatu kontynentalnego</p> <p>•podaje nazwy mas powietrza napływających nad terytorium Polski</p> <p>•wymienia elementy klimatu</p> <p>•wyjaśnia znaczenie terminu <i>średnia dobowa temperatura powietrza</i></p> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• omawia cechy położenia Europy i Polski na podstawie mapy ogólnogeograficznej</li> <li>• opisuje granicę między Europą a Azją</li> <li>• na podstawie mapy ogólnogeograficznej Europy odczytuje szerokość geograficzną i długość geograficzną wybranych punktów na mapie Polski i Europy</li> </ul> <p>•wskazuje na mapie przebieg granic Polski</p> <p>•omawia proces powstawania gór</p> <p>•wymienia ruchy górotwórcze, które zachodziły w Europie i w Polsce</p> <p>•wymienia i wskazuje na mapie ogólnogeograficznej góry fałdowe, zrębowe oraz wulkaniczne w Europie i w Polsce</p> <p>•omawia zlodowacenia na obszarze Polski</p> <p>•opisuje nizinne i górskie formy polodowcowe</p> <p>•porównuje krzywą hipsograficzną Polski i Europy</p> <p>•dokonuje podziału surowców mineralnych</p> <p>•podaje cechy klimatu Polski</p> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• oblicza rozciągłość południkową oraz rozciągłość równoleżnikową Europy i Polski</li> <li>• opisuje dzieje Ziemi</li> <li>• wyjaśnia, jak powstał węgiel kamienny</li> <li>• charakteryzuje na podstawie map geologicznych obszar Polski na tle struktur geologicznych Europy</li> <li>• opisuje cechy różnych typów genetycznych gór</li> <li>• przedstawia współczesne obszary występowania lodowców na Ziemi i wskazuje je na mapie ogólnogeograficznej świata</li> <li>• charakteryzuje działalność rzeźbotwórczą lądolodu i lodowców górskich na obszarze Polski</li> <li>• omawia na podstawie mapy ogólnogeograficznej cechy ukształtowania powierzchni Europy i Polski</li> <li>• opisuje rozmieszczenie surowców mineralnych w Polsce na podstawie mapy</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• rozróżnia konsekwencje położenia geograficznego oraz politycznego Polski</li> </ul> <p>•charakteryzuje jednostki geologiczne Polski</p> <p>•wskazuje na mapach Europy i Polski obszary, na których występowały ruchy górotwórcze</p> <p>•przedstawia proces powstawania lodowców</p> <p>•wykazuje pasowość rzeźby terenu Polski</p> <p>•przedstawia czynniki kształtujące rzeźbę powierzchni Polski</p> <p>•rozpoznaje główne skały występujące na terenie Polski</p> <p>•podaje przykłady gospodarczego wykorzystania surowców mineralnych w Polsce</p> <p>•opisuje pogodę kształtowaną przez główne masy powietrza napływające nad teren Polski</p> <p>•opisuje na podstawie map tematycznych rozkład temperatury powietrza oraz opadów atmosferycznych w Polsce</p> <p>•omawia ważniejsze typy jezior w Polsce</p> <p>•analizuje konsekwencje stosowania</p> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wykazuje konsekwencje rozciągłości południkowej i rozciągłości równoleżnikowej Polski i Europy</li> <li>• wykazuje zależność między występowaniem ruchów górotwórczych w Europie a współczesnym ukształtowaniem powierzchni Polski</li> </ul> <p>•wykazuje zależność między występowaniem zlodowaceń w Europie a współczesnym ukształtowaniem powierzchni Polski</p> <p>•opisuje wpływ wydobycia surowców mineralnych na środowisko przyrodnicze</p> <p>•wykazuje wpływ zmienności pogody w Polsce na rolnictwo, transport i turystykę</p> <p>•ocenia znaczenie gospodarcze rzek i jezior w Polsce</p> <p>•omawia na wybranych przykładach wpływ wylesiania dorzeczy, regulacji koryt rzecznych, stanu wałów przeciwpowodziowych, zabudowy obszarów zalewowych i sztucznych zbiorników wodnych na wezbrania oraz występowanie i</p> |

<sup>1</sup>Szarym kolorem oznaczono dodatkowe wymagania edukacyjne.

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>•wymienia czynniki, które warunkują zróżnicowanie temperatury powietrza i wielkość opadów w Polsce</li> <li>•określa przeważający kierunek wiatrów w Polsce <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia znaczenie terminu <i>przepływ</i></li> <li>• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>źródło, rzeka główna, dopływ, system rzeczny, dorzecze, zlewisko, ujście deltowe, ujście lejkowe</i></li> </ul> </li> <li>•wskazuje na mapie główne rzeki Europy i Polski</li> <li>•wyjaśnia znaczenie terminów: <i>powódź, dolina rzeczna, koryto rzeczne, obszar zalewowy, sztuczny zbiornik wodny, retencja naturalna</i></li> <li>•wymienia przyczyny powodzi w Polsce <ul style="list-style-type: none"> <li>• określa na podstawie mapy ogólnogeograficznej położenie Morza Bałtyckiego</li> <li>• wskazuje na mapie Morza Bałtyckiego jego największe zatoki, wyspy i cieśniny</li> <li>• omawia linię brzegową Bałtyku</li> </ul> </li> <li>•podaje główne cechy fizyczne Bałtyku</li> <li>•wyjaśnia znaczenie terminów: <i>gleba, czynniki glebotwórcze, poziomy glebowe</i></li> <li>•wymienia typy gleb w Polsce</li> <li>•wyjaśnia znaczenie terminu <i>lesistość</i></li> <li>•wymienia różne rodzaje lasów w Polsce</li> <li>•wymienia formy ochrony przyrody</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>•podaje zróżnicowanie długości okresu wegetacyjnego w Polsce na podstawie mapy tematycznej</li> <li>•opisuje wody powierzchniowe Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej</li> <li>•rozpoznaje typy ujęć rzecznych</li> <li>•opisuje zjawisko powodzi</li> <li>•wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski obszary zagrożone powodzią</li> <li>•wskazuje na mapie Polski rozmieszczenie największych sztucznych zbiorników wodnych</li> <li>•omawia wielkość i głębokość Bałtyku</li> <li>•charakteryzuje temperaturę wód oraz zasolenie Bałtyku na tle innych mórz świata</li> <li>•opisuje świat roślin i zwierząt Bałtyku <ul style="list-style-type: none"> <li>• opisuje wybrane typy gleb w Polsce</li> </ul> </li> <li>•przedstawia na podstawie mapy tematycznej rozmieszczenie gleb na obszarze Polski</li> <li>•omawia na podstawie danych statystycznych wskaźnik lesistości Polski</li> <li>•omawia strukturę gatunkową lasów w Polsce</li> <li>•podaje przykłady rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i pomników przyrody na obszarze wybranego regionu <ul style="list-style-type: none"> <li>• charakteryzuje wybrane parki narodowe w Polsce</li> </ul> </li> </ul> | <p>tematycznej</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• omawia warunki klimatyczne w Europie</li> <li>• charakteryzuje czynniki kształtujące klimat w Polsce</li> <li>• omawia wpływ głównych mas powietrza na klimat i pogodę w Polsce</li> <li>• odczytuje wartości temperatury powietrza i wielkość opadów atmosferycznych z klimatogramów</li> <li>• wyjaśnia, jak powstają najważniejsze wiatry lokalne w Polsce</li> <li>• wyjaśnia, na czym polega asymetria dorzeczy Wisły i Odry</li> <li>• opisuje na podstawie mapy cechy oraz walory Wisły i Odry</li> </ul> <p>•wymienia czynniki sprzyjające powodziom w Polsce</p> <p>•określa rolę przeciwpowodziową sztucznych zbiorników</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• charakteryzuje i rozpoznaje typy wybrzeży Bałtyku</li> <li>• omawia powstawanie gleby</li> <li>• wyróżnia najważniejsze cechy wybranych typów gleb na podstawie profili glebowych</li> <li>• omawia funkcje lasów</li> <li>• omawia na podstawie mapy Polski przestrzenne zróżnicowanie lesistości w Polsce</li> <li>• ocenia rolę parków narodowych i innych form ochrony przyrody</li> </ul> | <p>różnych metod ochrony przeciwpowodziowej</p> <p>•omawia największe powodzie w Polsce i ich skutki</p> <p>•omawia niszczącą i budującą działalność Bałtyku</p> <p>•omawia procesy i czynniki glebotwórcze</p> <p>•opisuje typy lasów w Polsce</p> <p>•opisuje unikalne na skalę światową obiekty przyrodnicze objęte ochroną na terenie Polski</p> | <p>skutki powodzi w Polsce</p> <p>•wymienia główne źródła zanieczyszczeń Morza Bałtyckiego</p> <p>•ocenia przydatność przyrodniczą i gospodarczą lasów w Polsce</p> <p>•podaje argumenty przemawiające za koniecznością zachowania walorów dziedzictwa przyrodniczego</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• planuje wycieczkę do parku narodowego lub rezerwatu przyrody</li> </ul> |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wskazuje parki narodowe na mapie Polski</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | <p>w zachowaniu naturalnych walorów środowiska przyrodniczego</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| <b>2. Ludność i urbanizacja w Polsce</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wymienia nazwy państw sąsiadujących z Polską</li> <li>• wskazuje na mapie administracyjnej Polski poszczególne województwa i ich stolice</li> <li>• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>przyrost naturalny, współczynnik przyrostu naturalnego, wyż demograficzny, niż demograficzny</i></li> <li>• wymienia na podstawie danych statystycznych państwa o różnym współczynniku przyrostu naturalnego w Europie</li> <li>• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>piramida płci i wieku, średnia długość trwania życia</i></li> <li>• odczytuje dane dotyczące struktury płci i wieku oraz średniej długości trwania życia w Polsce na podstawie danych statystycznych</li> <li>• wyjaśnia znaczenie terminu <i>gęstość zaludnienia</i></li> <li>• wymienia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Polsce</li> <li>• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>migracja, emigracja, imigracja,</i></li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wymienia przykłady terytoriów zależnych należących do państw europejskich</li> <li>• prezentuje na podstawie danych statystycznych zmiany liczby ludności Europy i Polski po II wojnie światowej</li> <li>• omawia na podstawie wykresu przyrost naturalny w Polsce w latach 1946–2018</li> <li>• omawia przestrzenne zróżnicowanie współczynnika przyrostu naturalnego w Polsce</li> <li>• omawia na podstawie danych statystycznych średnią długość trwania życia Polaków na tle europejskich społeczeństw</li> <li>• wyjaśnia, czym są ekonomiczne grupy wieku <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia przyczyny zróżnicowania gęstości zaludnienia w Polsce</li> <li>• omawia na podstawie mapy tematycznej przestrzenne zróżnicowanie gęstości zaludnienia w Polsce</li> <li>• podaje najważniejsze cechy migracji wewnętrznych w Polsce</li> <li>• wymienia główne przyczyny migracji zagranicznych w Polsce</li> </ul> </li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• omawia zmiany na mapie politycznej Europy w drugiej połowie XX w.</li> <li>• oblicza współczynnik przyrostu naturalnego</li> <li>• podaje przyczyny zróżnicowania przyrostu naturalnego w Europie i w Polsce</li> <li>• omawia czynniki wpływające na liczbę urodzeń w Polsce</li> <li>• porównuje udział poszczególnych grup wiekowych ludności w Polsce na podstawie danych statystycznych</li> <li>• oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia Polski</li> <li>• opisuje na podstawie mapy cechy rozmieszczenia ludności w Polsce <ul style="list-style-type: none"> <li>• opisuje skutki migracji zagranicznych w Polsce</li> </ul> </li> <li>• porównuje przyrost rzeczywisty ludności w Polsce i w wybranych państwach Europy</li> <li>• omawia przyczyny migracji wewnętrznych w Polsce</li> <li>• wskazuje na mapie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego gminy o dużym spadku liczby ludności</li> <li>• analizuje współczynnik salda migracji na przykładzie województw zachodniopomorskiego i podlaskiego</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• omawia podział administracyjny Polski</li> <li>• omawia na podstawie danych statystycznych uwarunkowania przyrostu naturalnego w Polsce na tle Europy</li> <li>• omawia strukturę płci i strukturę wieku ludności Polski na tle tych struktur w wybranych państwach europejskich na podstawie piramidy płci i wieku</li> <li>• omawia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w wybranych państwach Europy i Polski <ul style="list-style-type: none"> <li>• oblicza przyrost rzeczywisty i współczynnik przyrostu rzeczywistego w Polsce</li> </ul> </li> <li>• charakteryzuje skutki migracji wewnętrznych w Polsce</li> <li>• wyjaśnia wpływ migracji na strukturę wieku ludności obszarów wiejskich</li> <li>• omawia przyczyny rozmieszczenia mniejszości narodowych w Polsce</li> <li>• przedstawia strukturę wyznaniową Polaków na tle innych państw Europy</li> <li>• omawia strukturę zatrudnienia wg działów gospodarki w poszczególnych województwach</li> <li>• analizuje wielkość miast w Polsce i ich rozmieszczenie wg grup wielkościowych</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• analizuje na podstawie dostępnych źródeł ekonomiczne skutki utrzymywania się niskich lub ujemnych wartości współczynnika przyrostu naturalnego w krajach Europy i Polski</li> <li>• analizuje konsekwencje starzenia się społeczeństwa europejskiego</li> <li>• analizuje skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności w Polsce</li> <li>• ocenia skutki migracji zagranicznych w Polsce i w Europie</li> <li>• ukazuje na wybranych przykładach wpływ procesów migracyjnych na strukturę wieku i zmiany zaludnienia obszarów wiejskich</li> <li>• omawia na podstawie dostępnych źródeł problemy mniejszości narodowych w Europie i w Polsce <ul style="list-style-type: none"> <li>• analizuje na podstawie dostępnych źródeł skutki bezrobocia w Polsce</li> </ul> </li> <li>• omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany zachodzące w procesie urbanizacji w Polsce po II wojnie światowej</li> <li>• identyfikuje na wybranych przykładach związki między rozwojem dużych miast a zmianami w użytkowaniu i zagospodarowaniu terenu, w stylu zabudowy oraz w strukturze</li> </ul> |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                               |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|
| <p><i>saldo migracji, przyrost rzeczywisty, współczynnik przyrostu rzeczywistego</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia znaczenie terminu <i>migracje wewnętrzne</i></li> <li>• wymienia przyczyny migracji wewnętrznych</li> <li>• odczytuje dane dotyczące wielkości i kierunków emigracji z Polski</li> <li>• wymienia główne skupiska Polonii</li> <li>• wymienia mniejszości narodowe w Polsce</li> <li>• wskazuje na mapie Polski regiony zamieszkiwane przez mniejszości narodowe</li> <li>• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>struktura zatrudnienia, bezrobocie, stopa bezrobocia, ludność aktywna zawodowo</i></li> <li>• odczytuje z danych statystycznych wielkość zatrudnienia w poszczególnych sektorach gospodarki</li> <li>• odczytuje z mapy zróżnicowanie przestrzenne bezrobocia w Polsce i w Europie</li> <li>• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>miasto, wskaźnik urbanizacji, aglomeracja monocentryczna, aglomeracja policentryczna (konurbacja)</i></li> <li>• wymienia największe miasta Polski i wskazuje je na mapie</li> <li>• wymienia funkcje miast</li> <li>• odczytuje z danych statystycznych wskaźnik urbanizacji w Polsce i w wybranych krajach Europy</li> <li>• wymienia przyczyny migracji do stref podmiejskich</li> <li>• wymienia przyczyny wyludniania się wsi oddalonych od dużych miast</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• określa kierunki napływu imigrantów do Polski</li> <li>• wskazuje na mapie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego obszary o dużym wzroście liczby ludności <ul style="list-style-type: none"> <li>• charakteryzuje mniejszości narodowe, mniejszości etniczne i społeczne w Polsce</li> <li>• podaje przyczyny bezrobocia w Polsce</li> <li>• porównuje wielkość bezrobocia w Polsce i innych krajach europejskich na podstawie danych statystycznych</li> <li>• podaje przyczyny rozwoju największych miast w Polsce</li> <li>• podaje przykłady miast o różnych funkcjach w Polsce</li> <li>• wymienia typy zespołów miejskich w Polsce i podaje ich przykłady</li> <li>• wskazuje różnice między aglomeracją monocentryczną a aglomeracją policentryczną</li> </ul> </li> <li>• omawia przyczyny migracji do stref podmiejskich</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• porównuje strukturę narodowościową ludności Polski ze strukturą narodowościową ludności w wybranych państwach europejskich</li> <li>• określa na podstawie danych statystycznych różnice między strukturą zatrudnienia ludności w poszczególnych województwach</li> <li>• porównuje stopę bezrobocia w wybranych krajach europejskich</li> <li>• charakteryzuje funkcje wybranych miast w Polsce</li> <li>• omawia przyczyny rozwoju miast w Polsce</li> <li>• porównuje wskaźnik urbanizacji w Polsce i wybranych krajach Europy</li> <li>• analizuje rozmieszczenie oraz wielkość miast w Polsce</li> <li>• omawia na podstawie map tematycznych zmiany liczby ludności w strefach podmiejskich Krakowa i Warszawy</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• omawia pozytywne i negatywne skutki urbanizacji</li> <li>• omawia wpływ migracji do stref podmiejskich na przekształcenie struktury demograficznej okolic Krakowa i Warszawy</li> <li>• określa zmiany w użytkowaniu i zagospodarowaniu stref podmiejskich na przykładzie Krakowa i Warszawy</li> </ul> | <p>demograficznej w strefach podmiejskich</p> |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|

| 3. Rolnictwo i przemysł Polski                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia funkcje rolnictwa</li> <li>wymienia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze warunki rozwoju rolnictwa w Polsce</li> <li>wymienia na podstawie map tematycznych regiony rolnicze w Polsce</li> <li>wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plon, zbiór, areal</i></li> <li>wymienia główne uprawy w Polsce</li> <li>wskazuje na mapie główne obszary upraw w Polsce</li> <li>wyjaśnia znaczenie terminów: <i>chów, pogłowie</i></li> <li>wymienia główne zwierzęta gospodarskie w Polsce</li> <li>wskazuje na mapie obszary chowu zwierząt gospodarskich</li> <li>dokonuje podziału przemysłu na sekcje i działy</li> <li>wymienia funkcje przemysłu</li> <li>wymienia podstawowe cechy gospodarki centralnie sterowanej i gospodarki rynkowej</li> <li>wymienia źródła energii</li> <li>wymienia typy elektrowni</li> <li>wskazuje na mapie największe elektrownie w Polsce</li> <li>wymienia główne źródła energii w województwach pomorskim i łódzkim</li> <li>wymienia największe porty morskie w Polsce i wskazuje je na mapie</li> <li>wymienia źródła zanieczyszczeń środowiska przyrodniczego</li> <li>podaje przyczyny kwaśnych opadów</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>opisuje warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce</li> <li>prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę wielkościową gospodarstw rolnych w Polsce</li> <li>przedstawia znaczenie gospodarcze głównych upraw w Polsce</li> <li>prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę upraw w Polsce</li> <li>wymienia głównerejony warzywnictwa i sadownictwa w Polsce</li> <li>przedstawia znaczenie gospodarcze produkcji zwierzęcej w Polsce</li> <li>wymienia czynniki lokalizacji chowu bydła, trzody chlewnej i drobiu w Polsce</li> <li>omawia cechy polskiego przemysłu</li> <li>wymienia przyczyny zmian w strukturze przemysłu Polski</li> <li>omawia cechy gospodarki Polski przed 1989 rokiem i po nim <ul style="list-style-type: none"> <li>lokalizuje na mapie Polski elektrownie ciepłne, wodne i niekonwencjonalne</li> <li>opisuje wielkość produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych</li> </ul> </li> <li>podaje przyczyny rozwoju energetyki wiatrowej i słonecznej</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>przedstawia rolnictwo jako sektor gospodarki oraz jego rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju</li> <li>charakteryzuje regiony rolnicze o najkorzystniejszych warunkach do produkcji rolnej w Polsce</li> <li>przedstawia strukturę użytkowania ziemi w Polsce na tle innych krajów Europy</li> <li>prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę chowu zwierząt gospodarskich w Polsce</li> <li>przedstawia przemysł jako sektor gospodarki i jego rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju</li> <li>opisuje rozmieszczenie przemysłu w Polsce</li> <li>omawia strukturę zatrudnienia w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej przed 1989 rokiem</li> <li>prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę produkcji energii elektrycznej w Polsce na tle wybranych krajów Europy</li> <li>wyjaśnia wpływ warunków pozaprzyrodniczych na wykorzystanie OZE w województwach pomorskim i łódzkim</li> <li>opisuje na podstawie danych statystycznych strukturę przeładunków w polskich portach morskich</li> <li>opisuje strukturę połowów ryb w Polsce</li> <li>charakteryzuje wpływ</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>omawia poziom mechanizacji i chemizacji rolnictwa w Polsce</li> <li>charakteryzuje czynniki wpływające na rozmieszczenie upraw w Polsce</li> <li>porównuje produkcję roślinną w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy</li> <li>porównuje produkcję zwierzęcą w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy</li> <li>omawia rozwój przemysłu w Polsce po II wojnie światowej</li> <li>analizuje przyczyny i skutki restrukturyzacji polskiego przemysłu</li> <li>opisuje zmiany, które zaszły w strukturze produkcji po 1989 roku w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej</li> <li>omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany zachodzące współcześnie w polskiej energetyce</li> <li>wymienia korzyści płynące z wykorzystania źródeł odnawialnych do produkcji energii</li> <li>analizuje dane statystyczne dotyczące liczby farm wiatrowych w Łódzkiem i Pomorskiem</li> <li>określa na podstawie dostępnych źródeł uwarunkowania rozwoju gospodarki morskiej w Polsce</li> <li>omawia rozwój przemysłu stoczniowego w Polsce</li> <li>analizuje na podstawie danych</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>przedstawia korzyści dla polskiego rolnictwa wynikające z członkostwa naszego kraju w Unii Europejskiej</li> <li>dokonuje na podstawie danych statystycznych analizy zmian pogłowia wybranych zwierząt gospodarskich w Polsce po 2000 roku i wyjaśnia ich przyczyny</li> <li>wykazuje na podstawie dostępnych źródeł wpływ przemian politycznych i gospodarczych w Polsce po 1998 roku na zmiany struktury zatrudnienia w wybranych regionach kraju</li> <li>analizuje na wybranych przykładach warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze sprzyjające produkcji energii ze źródeł odnawialnych i nieodnawialnych lub ograniczające tę produkcję oraz określa ich wpływ na rozwój energetyki</li> <li>przedstawia perspektywę rozwoju gospodarki morskiej w Polsce</li> <li>ustala na podstawie dostępnych źródeł, w których regionach w Polsce występuje największe zanieczyszczenie środowiska przyrodniczego</li> </ul> |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | <p>w województwach pomorskim i łódzkim</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>opisuje na podstawie danych statystycznych wielkość przeładunków w polskich portach morskich</li> </ul> <p>•omawia rodzaje zanieczyszczeń i ich źródła</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | <p>poszczególnych sektorów gospodarki na stan środowiska</p> <p>•wymienia źródła zanieczyszczeń komunalnych</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | <p>statystycznych stopień zanieczyszczenia wód śródlądowych</p> <p>•omawia skutki zanieczyszczenia środowiska naturalnego</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| <b>4. Usługi w Polsce</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>podaje przykłady różnych rodzajów usług w Polsce</li> <li>wyjaśnia znaczenie terminu <i>komunikacja</i></li> <li>wyróżnia rodzaje transportu w Polsce</li> <li>wskazuje na mapie Polski porty morskie oraz lotnicze</li> <li>wyróżnia rodzaje łączności</li> </ul> <p>•wyjaśnia znaczenie terminów: <i>centra logistyczne, spedycja</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia znaczenie terminów: <i>eksport, import, bilans handlu zagranicznego</i></li> <li>wymienia państwa będące głównymi partnerami handlowymi Polski</li> <li>wyjaśnia znaczenie terminów: <i>turystyka, walory turystyczne, infrastruktura turystyczna</i></li> <li>wymienia regiony turystyczne Polski i wskazuje je na mapie</li> <li>wymienia główne atrakcje turystyczne wybrzeża Bałtyku i Małopolski</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>Uczeń:</li> <li>omawia zróżnicowanie usług w Polsce</li> </ul> <p>•omawia rodzaje transportu lądowego w Polsce</p> <p>•omawia na podstawie map tematycznych gęstość dróg kołowych w Polsce</p> <p>•omawia na podstawie mapy tematycznej gęstość sieci kolejowej w Polsce</p> <p>•omawia na podstawie danych statystycznych stan morskiej floty transportowej w Polsce</p> <p>•omawia na podstawie mapy sieć autostrad i dróg ekspresowych</p> <p>•wymienia towary, które dominują w polskim handlu zagranicznym</p> <p>•wymienia rodzaje usług, które rozwijają się dzięki wzrostowi ruchu turystycznego</p> <p>•omawia czynniki rozwoju turystyki</p> <p>•wymienia polskie obiekty znajdujące się na <i>Liście światowego dziedzictwa UNESCO</i> i wskazuje je na mapie</p> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>przedstawia usługi jako sektor gospodarki oraz ich rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju</li> </ul> <p>•charakteryzuje udział poszczególnych rodzajów transportu w przewozach pasażerów i ładunków</p> <p>•omawia ruch pasażerski w portach lotniczych Polski</p> <p>•podaje przyczyny nierównomiernego dostępu do środków łączności na terenie Polski</p> <p>•wymienia główne inwestycje przemysłowe we Wrocławiu i w jego okolicach</p> <p>•wskazuje na mapie tematycznej przykłady miejsc, w których przebieg autostrad i dróg ekspresowych sprzyja powstawaniu centrów logistycznych</p> <p>•przedstawia przyczyny niskiego salda bilansu handlu zagranicznego w Polsce</p> <p>•charakteryzuje polskie obiekty znajdujące się na <i>Liście światowego dziedzictwa UNESCO</i></p> <p>•charakteryzuje na przykładach</p> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia przyczyny zróżnicowania sieci transportowej w Polsce</li> </ul> <p>•określa znaczenie transportu w rozwoju gospodarczym Polski</p> <p>•prezentuje na podstawie dostępnych źródeł problemy polskiego transportu wodnego i lotniczego</p> <p>•określa znaczenie łączności w rozwoju gospodarczym Polski</p> <p>•omawia rolę transportu morskiego w rozwoju innych działów gospodarki</p> <p>•ocenia znaczenie handlu zagranicznego dla polskiej gospodarki</p> <p>•analizuje na podstawie dostępnych źródeł wpływy z turystyki w Polsce i w wybranych krajach Europy</p> <p>•ocenia na podstawie dostępnych źródeł atrakcyjność turystyczną wybranego regionu Polski</p> <p>•analizuje dane statystyczne dotyczące ruchu turystycznego nad Morzem Bałtyckim i w Krakowie</p> <p>•określa wpływ walorów przyrodniczych wybrzeża Bałtyku oraz dziedzictwa kulturowego</p> | <p>Uczeń:</p> <p>•identyfikuje związki między przebiegiem autostrad a lokalizacją przedsiębiorstw przemysłowych oraz centrów logistycznych i handlowych na wybranym obszarze kraju</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>identyfikuje związki między transportem morskim a lokalizacją inwestycji przemysłowych i usługowych na przykładzie Trójmiasta</li> </ul> <p>•podaje przykłady sukcesów polskich firm na arenie międzynarodowej</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>ocenia na podstawie dostępnych źródeł poziom rozwoju turystyki zagranicznej w Polsce na tle innych krajów Europy</li> </ul> <p>•omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany, które zaszły w geograficznych kierunkach wymiany międzynarodowej Polski</p> |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | walory turystyczne Polski<br>•wskazuje na mapie położenie głównych atrakcji wybrzeża Bałtyku i Małopolski                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Małopolski na rozwój turystyki na tych obszarach                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| <b>5. Mój region i moja mała ojczyzna</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| Uczeń:<br>•wyjaśnia znaczenie terminu <i>region</i><br>•wskazuje położenie swojego regionu na mapie ogólnogeograficznej Polski<br>•wymienia i wskazuje na mapie ogólnogeograficznej sąsiednie regiony<br>•wymienia najważniejsze walory przyrodnicze regionu<br>•wyjaśnia znaczenie terminu <i>mała ojczyzna</i><br>•wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski, na mapie topograficznej lub na planie miasta obszar małej ojczyzny<br>•przedstawia źródła informacji o małej ojczyźnie<br>•wymienia walory środowiska geograficznego małej ojczyzny | Uczeń:<br>•charakteryzuje środowisko przyrodnicze regionu oraz określa jego główne cechy na podstawie map tematycznych<br>•rozpoznaje skały występujące w regionie miejsca zamieszkania<br>•wyróżnia najważniejsze cechy gospodarki regionu na podstawie danych statystycznych i map tematycznych<br>•określa obszar utożsamiany z własną małą ojczyzną jako symboliczną przestrzeń w wymiarze lokalnym<br>•rozpoznaje w terenie obiekty charakterystyczne dla małej ojczyzny i decydujące o jej atrakcyjności | Uczeń:<br>•wyjaśnia uwarunkowania zróżnicowania środowiska przyrodniczego w swoim regionie<br>•analizuje genezę rzeźby terenu swojego regionu<br>•prezentuje główne cechy struktury demograficznej ludności regionu<br>•prezentuje główne cechy gospodarki regionu<br>•opisuje walory środowiska geograficznego małej ojczyzny<br>•omawia historię małej ojczyzny na podstawie dostępnych źródeł | Uczeń:<br>•przedstawia w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, wystawy fotograficznej) przyrodnicze i kulturowe walory swojego regionu<br>•prezentuje na podstawie informacji wyszukanych w różnych źródłach i w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, wystawy fotograficznej) atrakcyjność osadniczą oraz gospodarczą małej ojczyzny jako miejsca zamieszkania i rozwoju określonej działalności gospodarczej | Uczeń:<br>•projektuje na podstawie wyszukanych informacji trasę wycieczki krajoznawczej po własnym regionie<br>•wykazuje na podstawie obserwacji terenowych przeprowadzonych w wybranym miejscu własnego regionu zależności między elementami środowiska geograficznego<br>•planuje wycieczkę po swojej małej ojczyźnie<br>•projektuje na podstawie własnych obserwacji terenowych działania służące zachowaniu walorów środowiska geograficznego (przyrodniczego i kulturowego) oraz poprawie warunków życia lokalnej społeczności<br>•podaje przykłady osiągnięć Polaków w różnych dziedzinach życia społeczno-gospodarczego na arenie międzynarodowej |

**Wymagania edukacyjne z geografii dla klasy 8oparte na *Programie nauczania geografii w szkole podstawowej – Planeta Nowa* autorstwa Ewy Marii Tuz i Barbary Dziedzic**

| Wymagania na poszczególne oceny                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| konieczne<br>(ocena dopuszczająca)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | podstawowe<br>(ocena dostateczna)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | rozszerzające<br>(ocena dobra)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | dopełniające<br>(ocena bardzo dobra)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | wykraczające<br>(ocena celująca)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| <b>I. Azja</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>wskazuje na mapie położenie geograficzne Azji</li> <li>wymienia formy ukształtowania powierzchni Azji</li> <li>wymienia strefy klimatyczne Azji na podstawie mapy klimatycznej</li> <li>wymienia największe rzeki Azji</li> <li>wymienia strefy aktywności sejsmicznej w Azji na podstawie mapy geologicznej</li> <li>wyjaśnia znaczenie terminu <i>wulkanizm</i></li> <li>odczytuje z mapy nazwy największych wulkanów w Azji</li> <li>wskazuje na mapie zasięg Ognistego Pierścienia Pacyfiku</li> <li>wymienia czynniki przyrodnicze wpływające na rozwój rolnictwa w Azji</li> <li>wymienia główne uprawy w Azji na podstawie mapy gospodarczej</li> <li>określa cechy położenia Japonii na podstawie mapy ogólnogeograficznej</li> <li>wymienia cechy środowiska przyrodniczego Japonii</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>opisuje linię brzegową Azji na podstawie mapy świata</li> <li>charakteryzuje zróżnicowanie środowiska geograficznego Azji</li> <li>przedstawia kontrasty w ukształtowaniu powierzchni terenu Azji</li> <li>omawia czynniki klimatyczne kształtujące klimat Azji</li> <li>omawia strefy roślinne Azji</li> <li>omawia budowę wulkanu na podstawie ilustracji</li> <li>wymienia typy wulkanów i podaje ich główne cechy</li> <li>wskazuje na mapie obszary Azji o korzystnych i niekorzystnych warunkach do rozwoju rolnictwa</li> <li>wymienia czołówkę państw azjatyckich w światowych zbiorach roślin uprawnych na podstawie infografiki</li> <li>charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Japonii</li> <li>omawia strukturę zatrudnienia w Japonii na podstawie analizy</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>omawia budowę geologiczną Azji na podstawie mapy tematycznej</li> <li>omawia cyrkulację monsunową i jej wpływ na klimat Azji</li> <li>charakteryzuje kontrasty klimatyczne i roślinne w Azji na podstawie mapy tematycznej</li> <li>omawia czynniki wpływające na układ sieci rzecznej w Azji</li> <li>omawia płytową budowę litosfery na podstawie map tematycznych</li> <li>wyjaśnia przyczyny występowania trzęsień ziemi i tsunami w Azji</li> <li>opisuje przebieg trzęsienia ziemi</li> <li>omawia warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Azji</li> <li>opisuje ekstremalne zjawiska klimatyczne i ich skutków Japonii</li> <li>opisuje skutki występowania tajfunów na obszarze Japonii</li> <li>omawia bariery utrudniające rozwój gospodarki Japonii</li> <li>omawia znaczenie i rolę</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>analizuje azjatyckie rekordy dotyczące rzeźby terenu, linii brzegowej i hydrosfery na podstawie infografiki</li> <li>omawia powstawanie Himalajów i rowów oceanicznych</li> <li>przedstawia sposoby zabezpieczania ludzi przed skutkami trzęsień ziemi</li> <li>omawia warunki klimatyczne w Azji wpływające na rytm uprawy ryżu</li> <li>omawia znaczenie uprawy ryżu dla krajów Azji Południowo-Wschodniej</li> <li>wykazuje związek między budową geologiczną a występowaniem wulkanów, trzęsień ziemi i tsunami w Japonii</li> <li>analizuje źródła gospodarczego rozwoju Japonii</li> <li>charakteryzuje cechy nowoczesnej gospodarki Japonii oraz rodzaje produkcji przemysłowej</li> <li>uzasadnia, że gospodarka Japonii</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia, dlaczego na wschodnich wybrzeżach Azji występuje wiele wulkanów</li> <li>udowadnia słuszność stwierdzenia, że Azja to kontynent kontrastów geograficznych</li> <li>omawia wpływ budowy geologicznej na występowanie rowów tektonicznych, wulkanów, trzęsień ziemi i tsunami</li> <li>ocenia skutki trzęsień ziemi dla obszarów gęsto zaludnionych</li> <li>wyjaśnia na podstawie mapy ogólnogeograficznej i analizy danych statystycznych, dlaczego grunty orne mają niewielki udział w strukturze użytkowania ziemi w Azji</li> <li>wykazuje związki między cechami klimatu monsunowego a rytmem upraw i „kulturą ryżu” w Azji Południowo-Wschodniej</li> <li>ocenia znaczenie warunków przyrodniczych i czynników</li> </ul> |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia główne uprawy w Japonii</li> <li>określa cechy położenia Chin na podstawie mapy ogólnogeograficznej</li> <li>lokalizuje na mapie ośrodki przemysłu zaawansowanych technologii w Chinach</li> <li>wymienia główne uprawy w Chinach i opisuje ich rozmieszczenie na podstawie mapy gospodarczej</li> <li>określa położenie geograficzne Indii</li> <li>porównuje liczbę ludności Chin i Indii oraz odczytuje z wykresu ich prognozę</li> <li>wymienia największe aglomeracje Indii i wskazuje je na mapie</li> <li>wyjaśnia znaczenie terminu <i>slumsy</i></li> <li>wymienia główne rośliny uprawne w Indiach i wskazuje na mapie tematycznej regiony ich występowania</li> <li>wymienia surowce mineralne w Indiach i wskazuje na mapie regiony ich występowania</li> <li>określa położenie geograficzne Bliskiego Wschodu</li> <li>wymienia państwa leżące na Bliskim Wschodzie na podstawie mapy politycznej</li> <li>wskazuje na mapie miejsca konfliktów zbrojnych na Bliskim Wschodzie</li> </ul> | <p>danych statystycznych</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>omawia warunki przyrodnicze rozwoju rolnictwa w Japonii</li> <li>przedstawia cechy rolnictwa Japonii na podstawie analizy danych statystycznych</li> <li>określa różnorodność cech środowiska geograficznego Chin na podstawie mapy tematycznej</li> <li>omawia czynniki przyrodnicze sprzyjające osadnictwu w Chinach</li> <li>przedstawia nierównomierne rozmieszczenie ludności Chin na podstawie mapy gęstości zaludnienia</li> <li>omawia główne kierunki produkcji rolnej w Chinach</li> <li>omawia cechy środowiska geograficznego Półwyspu Indyjskiego</li> <li>podaje przyczyny powstawania slumsów w Indiach</li> <li>omawia warunki uprawy roślin w Indiach na podstawie mapy tematycznej</li> <li>charakteryzuje indyjską Dolinę Krzemową</li> <li>omawia cechy środowiska przyrodniczego Bliskiego Wschodu</li> <li>omawia wielkość zasobów ropy naftowej na świecie i na Bliskim Wschodzie na podstawie wykresu i mapy tematycznej</li> <li>przedstawia cele organizacji OPEC</li> </ul> | <p>transportu w gospodarce Japonii</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>omawia cechy gospodarki Chin</li> <li>analizuje wielkości PKB w Chinach na tle innych krajów świata na podstawie danych statystycznych</li> <li>charakteryzuje tradycyjne rolnictwo i warunki rozwoju rolnictwa Chin</li> <li>przedstawia problemy demograficzne Indii</li> <li>omawia system kastowy w Indiach</li> <li>przedstawia zróżnicowanie indyjskiej edukacji</li> <li>analizuje strukturę zatrudnienia i strukturę PKB Indii na podstawie wykresu</li> <li>charakteryzuje przetwórstwo przemysłowe Indii</li> <li>omawia zróżnicowanie religijne na Bliskim Wschodzie</li> <li>omawia wpływ religii na życie muzułmanów</li> <li>przedstawia znaczenie produkcji wyrobów z ropy naftowej w krajach Bliskiego Wschodu</li> </ul> | <p>należy do najnowocześniejszych na świecie</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>przedstawia problemy demograficzne i społeczne Chin z uwzględnieniem przyrostu naturalnego na podstawie analizy danych statystycznych</li> <li>omawia znaczenie nowoczesnych kolei w rozwoju gospodarczym Chin</li> <li>omawia kontrasty etniczne, językowe i religijne w Indiach</li> <li>charakteryzuje cechy gospodarki Indii i możliwości ich rozwoju</li> <li>omawia znaczenie ropy naftowej w rozwoju ekonomicznym państw Bliskiego Wschodu</li> <li>omawia źródła konfliktów zbrojnych i terroryzmu na Bliskim Wschodzie</li> </ul> | <p>społeczno-kulturowych w tworzeniu nowoczesnej gospodarki Japonii</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>omawia wpływ gospodarki Chin na gospodarkę światową</li> <li>opisuje główne problemy indyjskiego społeczeństwa oraz przedstawia ich przyczyny</li> <li>analizuje skutki występowania konfliktów zbrojnych na Bliskim Wschodzie</li> </ul> |
| <b>II. Afryka</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>•określa położenie matematyczno-geograficzne Afryki na podstawie mapy ogólnogeograficznej</li> <li>•wymienia strefy klimatyczne Afryki</li> <li>•wymienia największe rzeki i jeziora Afryki</li> <li>•wymienia czynniki przyrodnicze wpływające na rozwój rolnictwa w Afryce</li> <li>•wymienia główne uprawy w Afryce</li> <li>•wymienia surowce mineralne Afryki na podstawie mapy gospodarczej</li> <li>•wskazuje obszary występowania surowców mineralnych na terenie Afryki</li> <li>•wymienia atrakcyjne turystycznie państwa Afryki</li> <li>•określa położenie geograficzne Etiopii</li> <li>•wyjaśnia różnicę między głodem a niedożywieniem</li> <li>•wymienia państwa w Afryce dotknięte głodem i niedożywieniem</li> <li>•określa położenie geograficzne Kenii</li> <li>•wymienia obiekty turystyczne na terenie Kenii</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>•omawia cechy ukształtowania powierzchni Afryki</li> <li>•wymienia cechy różnych typów klimatu w Afryce na podstawie klimatogramów</li> <li>•charakteryzuje sieć rzeczną i jeziora Afryki</li> <li>•omawia czynniki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Afryce</li> <li>•charakteryzuje znaczenie chowu zwierząt w krajach Afryki</li> <li>•przedstawia zróżnicowanie PKB w różnych państwach Afryki na podstawie analizy danych statystycznych</li> <li>•omawia przemysł wydobywczy w Afryce</li> <li>•wskazuje państwa w Afryce dotknięte problemem głodu i niedożywienia na podstawie mapy tematycznej</li> <li>•analizuje niedożywienie ludności w Afryce na podstawie wykresu</li> <li>•przedstawia ruch turystyczny Kenii na podstawie analizy danych statystycznych</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>•omawia wpływ czynników klimatotwórczych na klimat Afryki</li> <li>•omawia rozmieszczenie opadów atmosferycznych w Afryce na podstawie mapy klimatycznej</li> <li>•omawia udział rolnictwa w strukturze zatrudnienia w wybranych państwach Afryki na podstawie wykresu</li> <li>•omawia gospodarkę w strefie Sahelu</li> <li>•omawia cechy gospodarki krajów Afryki na podstawie analizy danych statystycznych</li> <li>•przedstawia nowoczesne działy gospodarki Afryki</li> <li>•omawia rozwój i znaczenie usług w Afryce</li> <li>•omawia przyczyny niedożywienia ludności w Etiopii</li> <li>•opisuje zmiany w poziomie niedożywienia ludności Etiopii</li> <li>•wymienia obiekty w Kenii wpisane na listę dziedzictwa UNESCO</li> <li>•opisuje walory kulturowe Kenii na podstawie wybranych źródeł informacji</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>•omawia związek budowy geologicznej Afryki z powstawaniem rowów tektonicznych</li> <li>•wyjaśnia cyrkulację powietrza w strefie międzyzwrotnikowej</li> <li>•omawia przyczyny procesu pustynnienia w strefie Sahelu</li> <li>•omawia typy rolnictwa w Afryce</li> <li>•przedstawia czynniki ograniczające rozwój gospodarki w Afryce</li> <li>•omawia skutki niedożywienia ludności w Etiopii</li> <li>•omawia bariery ograniczające rozwój turystyki w Afryce</li> <li>•omawia walory przyrodnicze Kenii wpływające na rozwój turystyki</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia istnienie strefowości klimatyczno-roślinno-glebowej w Afryce</li> <li>• wyjaśnia związki między warunkami przyrodniczymi a możliwościami gospodarowania w strefie Sahelu</li> <li>• ocenia skutki stosowania rolnictwa żarowo-odłogowego i plantacyjnego w Afryce Zachodniej</li> <li>• przedstawia rolę chińskich inwestycji na kontynencie afrykańskim</li> <li>• przedstawia sposoby walki z głodem ludności Afryki na przykładzie Etiopii</li> <li>• określa związki między warunkami przyrodniczymi i kulturowymi a rozwojem turystyki na przykładzie Kenii</li> <li>• przedstawia argumenty pomagające przełamywać stereotypy na temat Afryki</li> </ul> |
| <b>III. Ameryka Północna i Ameryka Południowa</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>•określa położenie geograficzne Ameryki</li> <li>•wymienia nazwy mórz i oceanów oblewających Amerykę Północną i Amerykę Południową</li> <li>•wymienia największe rzeki Ameryki i wskazuje je na mapie</li> <li>•wyjaśnia znaczenie terminów: <i>tornado, cyklon tropikalny</i></li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>•wymienia nazwy państw leżących w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej</li> <li>•podaje główne cechy ukształtowania powierzchni Ameryki</li> <li>•wymienia strefy klimatyczne Ameryki</li> <li>•omawia przyczyny powstawania</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>•charakteryzuje budowę geologiczną Ameryki</li> <li>•omawia czynniki klimatyczne wpływające na klimat Ameryki</li> <li>•porównuje strefy klimatyczne ze strefami roślinnymi w Ameryce</li> <li>•charakteryzuje wody powierzchniowe Ameryki na podstawie mapy</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wykazuje związek ukształtowania powierzchni z budową geologiczną w Ameryce</li> <li>• omawia związek stref klimatycznych ze strefami roślinnymi w Ameryce</li> <li>• przedstawia skutki występowania tornad i cyklonów tropikalnych w Ameryce</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                          | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• ustala prawidłowości w ukształtowaniu powierzchni Ameryki Północnej i Ameryki Południowej na podstawie map tematycznych</li> <li>• przedstawia sposoby ochrony przed nadchodzącym cyklonem na podstawie wybranych źródeł informacji</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>• wskazuje na mapie Aleję Tornad</li> <li>• wymienia nazwy wybranych cyklonów tropikalnych w XXI wieku</li> <li>• określa położenie geograficzne Amazonii</li> <li>• omawia florę i faunę lasów równikowych</li> <li>• podaje liczbę ludności Ameryki Północnej i Ameryki Południowej na podstawie wykresu</li> <li>• wymienia główne odmiany człowieka zamieszkujące Amerykę</li> <li>• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>urbanizacja, wskaźnik urbanizacji, aglomeracja, megalopolis</i></li> <li>• wymienia obszary słabo i gęsto zaludnione w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej i wskazuje je na mapie</li> <li>• wymienia największe miasta i aglomeracje Ameryki Północnej i Ameryki Południowej i wskazuje na mapie</li> <li>• przedstawia położenie geograficzne Kanady na podstawie mapy ogólnogeograficznej</li> <li>• wymienia główne uprawy na terenie Kanady</li> <li>• wskazuje zasięg występowania głównych upraw w Kanadzie na mapie gospodarczej</li> <li>• określa położenie geograficzne Stanów Zjednoczonych</li> <li>• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>produkt światowy brutto, technopolia</i></li> <li>• wymienia główne działy przemysłu w Stanach Zjednoczonych</li> <li>• wymienia rodzaje usług wyspecjalizowanych w Stanach Zjednoczonych</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>tornad i cyklonów tropikalnych</li> <li>• podaje główne rejony występowania cyklonów tropikalnych i kierunki ich przemieszczania się</li> <li>• podaje cechy środowiska geograficznego Amazonii</li> <li>• omawia cechy klimatu Amazonii</li> <li>• podaje przyczyny zróżnicowania etnicznego i kulturowego Ameryki</li> <li>• przedstawia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej</li> <li>• analizuje liczbę ludności miejskiej w ogólnej liczbie ludności państw Ameryki na podstawie mapy tematycznej</li> <li>• przedstawia cechy położenia geograficznego Kanady na podstawie mapy ogólnogeograficznej</li> <li>• omawia ukształtowanie powierzchni Kanady</li> <li>• przedstawia czynniki wpływające na klimat Kanady</li> <li>• omawia strukturę użytkowania ziemi w Kanadzie na podstawie wykresu</li> <li>• opisuje cechy położenia geograficznego Stanów Zjednoczonych</li> <li>• wymienia czynniki wpływające na rozwój Doliny Krzemowej</li> <li>• omawia strukturę użytkowania ziemi w Stanach Zjednoczonych na podstawie wykresu</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>ogólnogeograficznej</li> <li>• omawia mechanizm powstawania tornad i cyklonów tropikalnych</li> <li>• podaje przyczyny wysokich rocznych sum opadów atmosferycznych w Amazonii</li> <li>• opisuje piętność wilgotnych lasów równikowych w Amazonii</li> <li>• omawia wielkie migracje w historii zasiedlania Ameryki</li> <li>• omawia zmiany liczby ludności w Ameryce na przestrzeni lat na podstawie wykresu</li> <li>• omawia rozwój miast Ameryki na podstawie wybranych źródeł</li> <li>• podaje przykłady megalopolis w Ameryce i wskazuje je na mapie</li> <li>• podaje przyczyny powstawania slumsów w wielkich miastach na przykładzie Ameryki Południowej</li> <li>• przedstawia zasięg występowania lasów w Kanadzie na podstawie mapy tematycznej</li> <li>• przedstawia miejsce Kanady w światowym eksporcie wybranych produktów rolnych na podstawie wykresu</li> <li>• omawia znaczenie przemysłu i jego kluczowe działy w Stanach Zjednoczonych</li> <li>• omawia cechy rolnictwa Stanów Zjednoczonych</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• omawia ekologiczne następstwa wylesiania Amazonii</li> <li>• podaje kierunki gospodarczego wykorzystania Amazonii</li> <li>• przedstawia sytuację rdzennej ludności w Ameryce</li> <li>• przedstawia negatywne skutki urbanizacji w Ameryce</li> <li>• określa cechy megalopolis w Ameryce Północnej</li> <li>• omawia czynniki wpływające na przebieg północnej granicy upraw i lasów w Kanadzie</li> <li>• opisuje cechy gospodarstw wielkoobszarowych na terenie Kanady</li> <li>• charakteryzuje wybrane wskaźniki rozwoju gospodarczego Stanów Zjednoczonych</li> <li>• omawia znaczenie usług wyspecjalizowanych w gospodarce Stanów Zjednoczonych</li> <li>• omawia przyczyny marnowania żywności na przykładzie Stanów Zjednoczonych</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• przedstawia działania człowieka mające na celu ochronę walorów przyrodniczych Amazonii</li> <li>• omawia skutki zanikania kultur pierwotnych na przykładzie Ameryki Północnej i Ameryki Południowej</li> <li>• opisuje problemy ludności mieszkających w slumsach</li> <li>• wykazuje zależność między ukształtowaniem powierzchni, cyrkulacją powietrza, odległością od morza, prądami morskimi a przebiegiem północnej granicy upraw i lasów w Kanadzie</li> <li>• omawia cechy charakterystyczne gospodarki Kanady z uwzględnieniem surowców mineralnych, rozwoju przemysłu i handlu</li> <li>• ocenia wpływ przemysłu zaawansowanych technologii na rozwój gospodarki Stanów Zjednoczonych</li> <li>• ocenia rolę Stanów Zjednoczonych w gospodarce światowej na podstawie analizy danych statystycznych</li> </ul> |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

| IV. Australia i Oceania                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• określa położenie geograficzne Australii i Oceanii</li> <li>• wymienia największe pustynie Australii na podstawie mapy</li> <li>• wyjaśnia znaczenie terminu <i>basen artezyjski</i></li> <li>• wymienia endemity w Australii oraz na wyspach Oceanii</li> <li>• przedstawia liczbę ludności i gęstość zaludnienia w Australii na podstawie mapy tematycznej i analizy danych statystycznych</li> <li>• wymienia największe miasta Australii oraz wskazuje je na mapie</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• charakteryzuje środowisko przyrodnicze Australii i Oceanii</li> <li>• charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Australii</li> <li>• wymienia strefy klimatyczne w Australii</li> <li>• charakteryzuje wody powierzchniowe Australii</li> <li>• omawia czynniki przyrodnicze wpływające na rozmieszczenie ludności w Australii</li> <li>• omawia występowanie surowców mineralnych w Australii na podstawie mapy tematycznej</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wymienia cechy charakterystyczne poszczególnych typów klimatu w Australii na podstawie klimatogramów</li> <li>• omawia strefowość roślinną w Australii na podstawie mapy tematycznej</li> <li>• omawia bariery utrudniające zamieszkanie Australii</li> <li>• charakteryzuje rdzennych mieszkańców Australii</li> <li>• omawia cechy rolnictwa Australii na tle warunków przyrodniczych</li> <li>• przedstawia znaczenie turystyki w rozwoju gospodarki Australii i Oceanii</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia wpływ położenia Australii na klimat</li> <li>• omawia zasoby wód artezyjskich i ich rolę w gospodarce Australii</li> <li>• wyjaśnia, dlaczego Australia jest atrakcyjna dla imigrantów</li> <li>• omawia znaczenie przetwórstwa przemysłowego i przemysłu zaawansowanych technologii w rozwoju Australii</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wykazuje zależność między klimatem a zasobami wód powierzchniowych w Australii</li> <li>• wykazuje zależność pomiędzy rozmieszczeniem ludności a warunkami naturalnymi występującymi w Australii</li> <li>• określa główne cechy gospodarki Australii na tle warunków przyrodniczych</li> </ul> |
| V. Obszary okołobiegunowe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• określa położenie geograficzne obszarów okołobiegunowych</li> <li>• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>góra lodowa, pak lodowy, lądolód, lodowce szelfowe, nunataki</i></li> <li>• wymienia gatunki roślin i zwierząt na obszarach Arktyki i Antarktyki</li> <li>• wymienia surowce mineralne na obszarach Arktyki i Antarktyki</li> <li>• wskazuje na mapie Antarktydy położenie polskiej stacji badawczej Henryka Arctowskiego</li> </ul>                                          | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wymienia cechy środowiska przyrodniczego obszarów okołobiegunowych</li> <li>• charakteryzuje klimat Arktyki i Antarktyki</li> <li>• wymienia zagrożenia środowiska polarnych</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                 | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• opisuje zjawisko dnia polarnego i nocy polarnej na obszarach okołobiegunowych</li> <li>• charakteryzuje ludy zamieszkujące Arktykę oraz warunki ich życia</li> <li>• opisuje warunki życia w polarnej stacji badawczej</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                      | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• porównuje środowisko przyrodnicze Arktyki i Antarktyki</li> <li>• wyjaśnia, dlaczego Antarktyda jest największą pustynią lodową</li> <li>• prezentuje osiągnięcia polskich badaczy obszarów okołobiegunowych</li> <li>• wyjaśnia status prawny Antarktydy</li> </ul>                                                         | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• omawia zmiany w środowisku przyrodniczym obszarów polarnych</li> <li>• charakteryzuje cele oraz zakres badań prowadzonych w Arktyce i w Antarktyce na podstawie dostępnych źródeł</li> <li>• omawia wkład Polaków w badania obszarów polarnych na podstawie dostępnych źródeł</li> </ul>        |